

Аналіз анкетування
«Книга і бібліотека в житті сучасного студента»,
проведеного у березні-жовтні 2020 р.
науковою бібліотекою Хмельницького національного університету

Книга, читання та бібліотека – комплексна проблематика, яка цікавить соціологів, книговидавців та, передусім, бібліотечних фахівців. Питання аналізу потреб сучасних студентів, їхнього культурного розвитку, оцінка ресурсних можливостей та ролі книгозбірні періодично виникають у бібліотеках навчальних закладів, адже загальновідомо, що якість задоволення запитів користувачів - фундамент будь-якої бібліотеки.

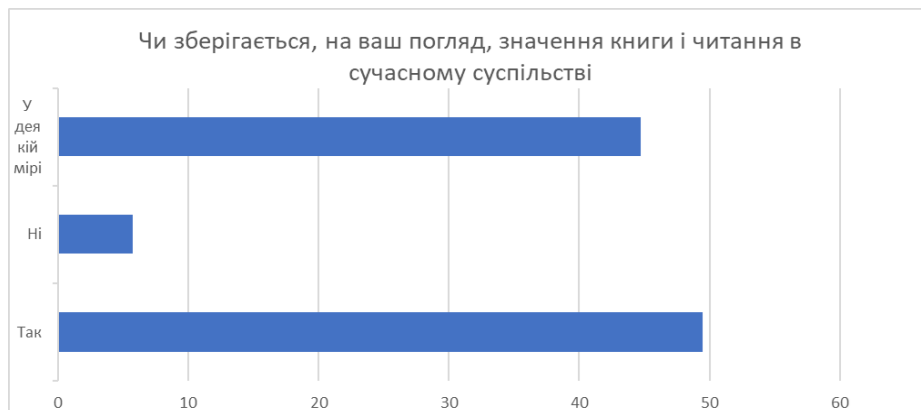
Сучасне життя змінюється з калейдоскопічною швидкістю, змінюється відношення до таких речей, як книга, читання, похід у бібліотеку тощо. Процеси інформатизації та комп'ютеризації, поява цифрових носіїв друкованого слова, нові можливості організації й сприйняття текстів та доступу до них змінюють й способи читання. Саме тому важливо було провести дослідження, яке дало б змогу з'ясувати культурні та інформаційні потреби сучасної молоді та визначити роль бібліотеки у цьому.

Опитування проводилося з метою з'ясування ролі книги і бібліотеки в житті студентів ХНУ; виявлення їхніх інтересів та мотивів читання; можливостей бібліотеки задовольнити культурні та інформаційні потреби. Задля цього було розроблено бланк анкети "Книга і бібліотека в житті сучасного студента", питання якої було обговорено та затверджено на засіданні методичної ради бібліотеки. Опитування респондентів проводилось у паперовому варіанті через вебсайт бібліотеки. У соціологічному дослідженні взяв участь 191 респондент (170 – у традиційному режимі, 21 користувач – через вебсайт бібліотеки). Зокрема, в анкетуванні, котре було розміщене на сайті бібліотеки, взяли участь не лише студенти, але й інші категорії користувачів, що свідчить про небайдужість мережевої спільноти університету до даного питання.

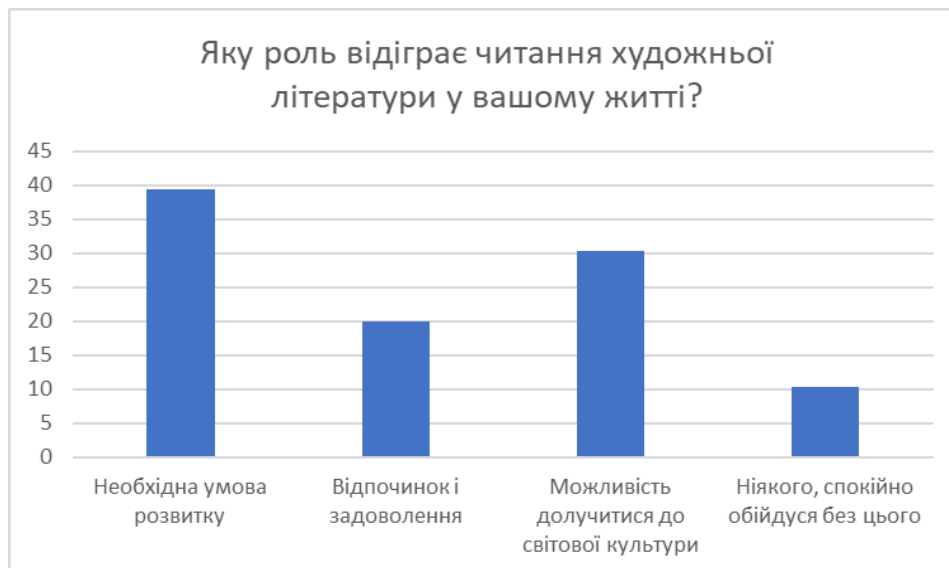
Через введення карантинних обмежень дослідження проводилося з березня – жовтень 2020 року. У ході його проведення враховані думки студентів 2-6-х курсів таких факультетів: гуманітарно-педагогічного (28,5%), факультету економіки і управління (15,3%), факультету інженерної механіки (10,4%), міжнародних відносин (11,8%), факультету програмування та комп'ютерних і телекомунікаційних систем (16%), факультету технологій та дизайну (18%).

Анкета містила 16 запитань із запропонованими варіантами відповідей та графою для власного варіанта. Відповідаючи на питання анкети, респонденти мали змогу висловити своє зауваження та надати пропозиції щодо покращення роботи книгозбірні. Перша частина анкети стосувалась читання, друга частина – ролі бібліотеки та її системних змін.

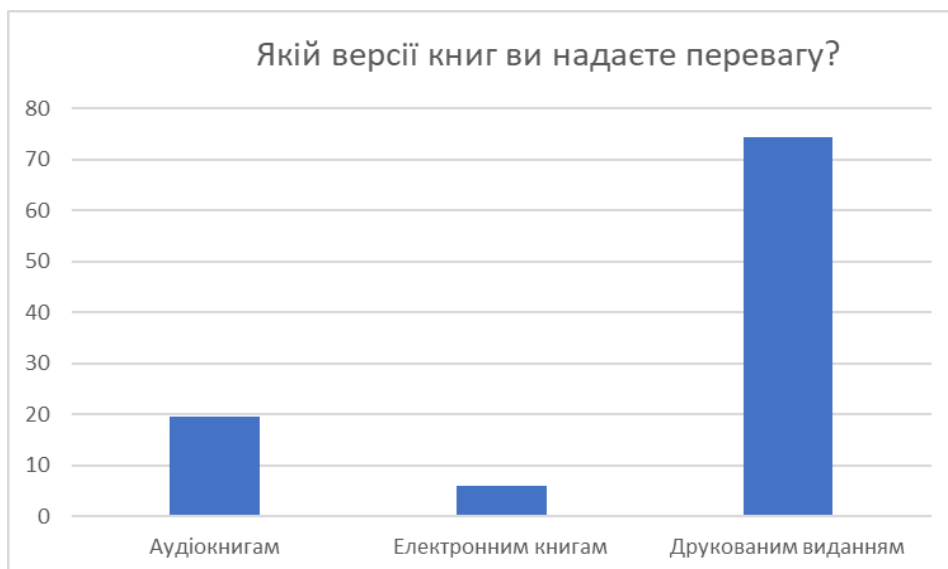
На запитання «Чи зберігається, на ваш погляд, значення книги і читання в сучасному суспільстві?» майже 50 % опитаних дали ствердну відповідь, майже 45 % вважають, що в деякій мірі книга і читання мають значення, і лише 5,7 % респондентів вважають, що книга і читання втратили своє значення.

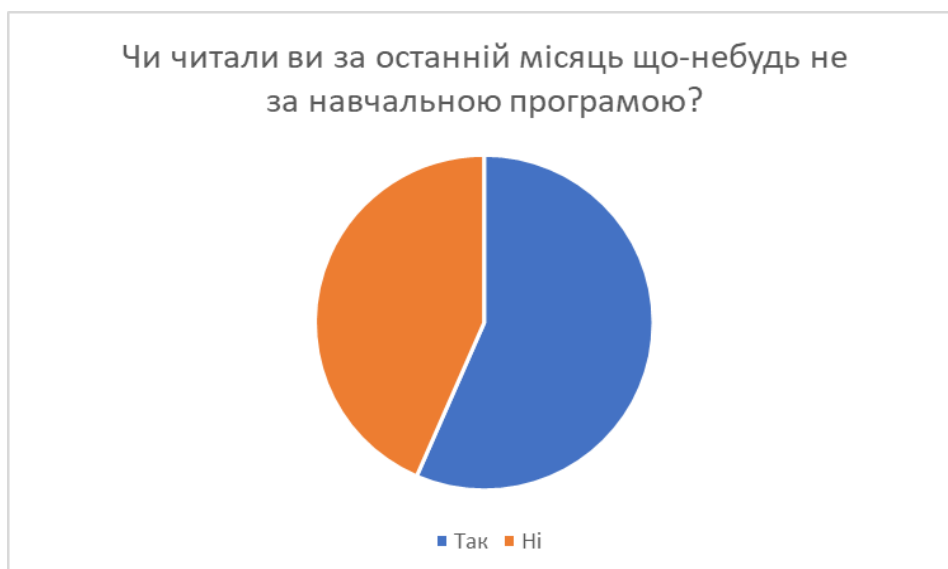
Проте коли потрібно було відповісти на питання, яку роль відіграє читання саме в їхньому житті, то думки розділилися таким чином: необхідною умовою розвитку вважають – 39% опитаних; відпочинком і задоволенням – 20 %; можливістю долучитися до світової культури – 30 %.

Про збереження інтересу до друкованих видань заявили 74,4% респондентів, електронним книгам надають перевагу лише 6%, аудіокнигам – 19,5%.

Цікаво, що попри навчальну завантаженість 57 % опитаних читають літературу, не пов'язану з навчанням, 43 % читають лише те, що потрібно для навчання.

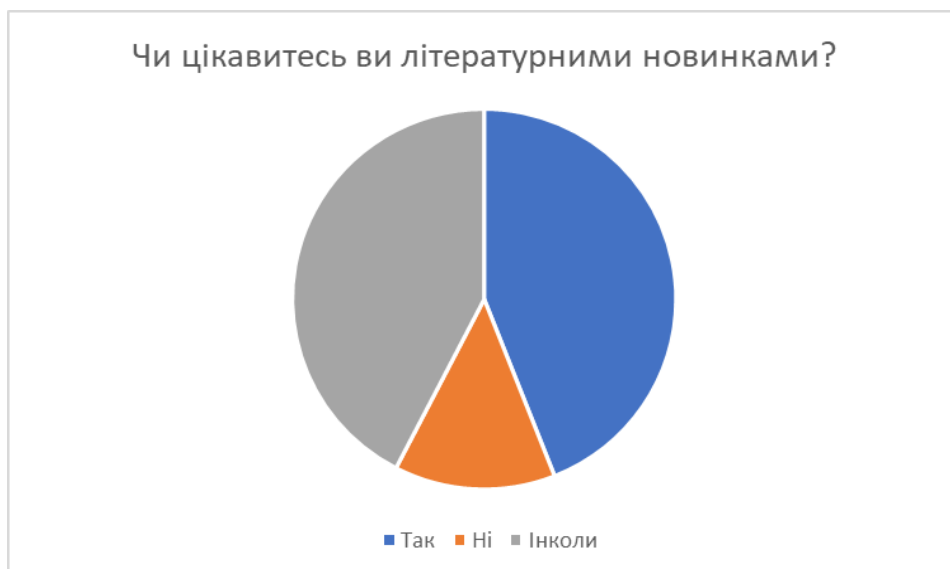
Надзвичайно показова й жанрова тематика художньої літератури, яку обирає молодь. Майже 25,7% респондентів віддають перевагу пригодницькому жанру та детективам; 17,1 % – фантастиці; 17,1 % – романам про кохання; найменше студенти виявляють зацікавленість гумористичними та сатиричними творами (всього 3 %). Попри це залишається зацікавленість класичною (19,5 %) та історичною літературою (17,5 %).

Саме класична література впливає на подальший розвиток молодої людини, закладає основи норм сприйняття і оцінки життєвих явищ. Прочитані в юності класичні твори залишаються в пам'яті на довгі роки. Згідно з опитуванням, читачі люблять більше читати твори зарубіжних авторів, як от: Д. Оруела, Е. Хемінгуей, Д. Остен, Ш. Бронте, Г. Гессе, Д. Сеттерфілда, Г. Маркеса та ін.. Серед сучасних українських авторів називають А. Куркова, М. Матіос, І. Роздобудько, Т. Малярчук, А. Кокотюху, В. Шкляра, М. Дочинця, Л. Дашвар, Ю. Андруховича, В. Лиса. Отже, у юнацтва є свій власний художній світ, де панують великі людські почуття, знаходиться місце мріям і романтичному настрою, відбуваються неймовірні події, в яких позитивні герої уживаються з негативними.

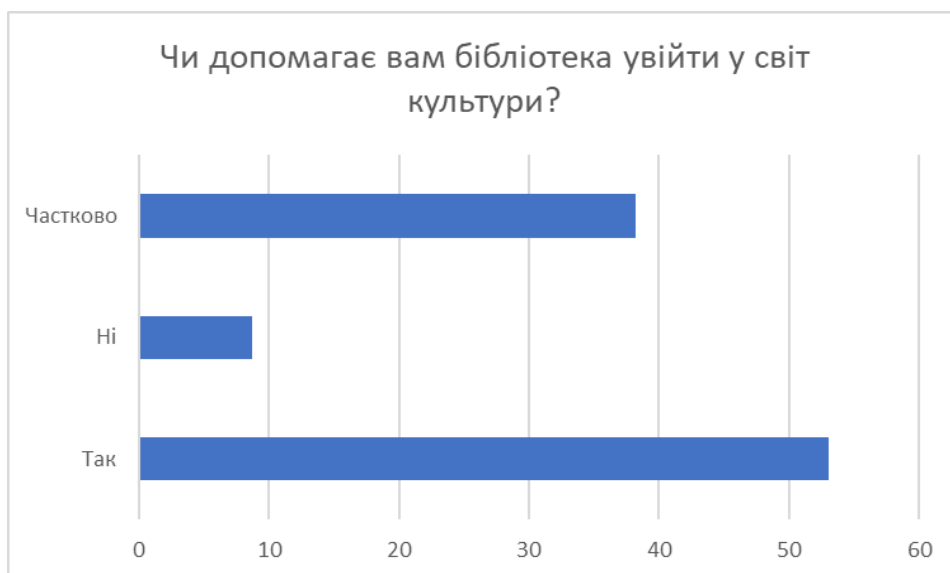
Сьогодні читацький світ збагатився новими іменами і творами, став складнішим і цікавішим. При цьому нова літературна хвиля не принесла загибелі колишнім кумирам – кожний твір має свою групу підтримки. В анкетах молодь найбільш часто серед найулюбленіших бестселерів називає «Шантарам» Г. Робертса; «Квіти для Елджернона» Д. Кіза; «Залишенець. Чорний ворон», «Троща» В. Шкляра; «Янголи і демони» Д. Брауна, а також твори П. Коельо, Мураками, С. Кінга, В. Аксьонова. Отже, молодь слідкує за новими іменами, ознайомлюється з творами популярних авторів. Заслуговує уваги те, що студенти приділяють значну роль книгам з філософії, психології, фінансової грамотності, зокрема, цікавляться працями Ф. Ніцше («Так казав Заратустра»), Д. Карнегі («Як здобувати друзів і впливати на людей», «Як подолати неспокій і почати жити»); Н. Піла («Сила позитивного мислення»), а також публікаціями в наукових журналах.

Студенти досить активно цікавляться українськими та зарубіжними літературними новинками - 44% постійно це робить, 42,4% – час від часу.

На жаль, серед опитуваних є й респонденти, які взагалі не цікавляться тим, що нового з'являється у світі художньої літератури –13,6%, дехто спокійно обходиться без читання – 10,3%, ще менший відсоток впевнений, що значення книги і читання в сучасному суспільстві знівельовано –5,8%.

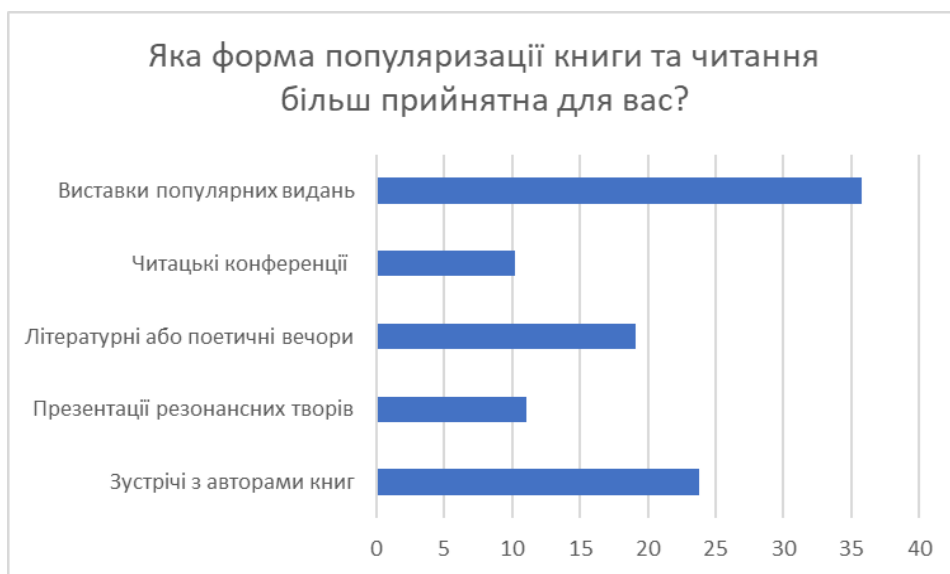
У другому блоці анкети містилися питання ролі бібліотеки в житті студентства – 53% респондентів вважають, що саме бібліотека допомагає їм увійти у світ культури; про часткову роль бібліотеки вказують 38,3 %, і лише 8,7 % не вбачають ролі бібліотеки у формуванні культури.

На запитання «Що подобається вам у бібліотеці?» 28% опитаних вказали на приємну атмосферу, доброзичливе відношення бібліотекарів; 24,7 % цінують те, що тут їм ніхто не заважає і спокійно можна попрацювати в тиші; 20,5 % вказують на гарну якість обслуговування, а 16,6% – на можливість користуватися комп'ютером та інтернетом.

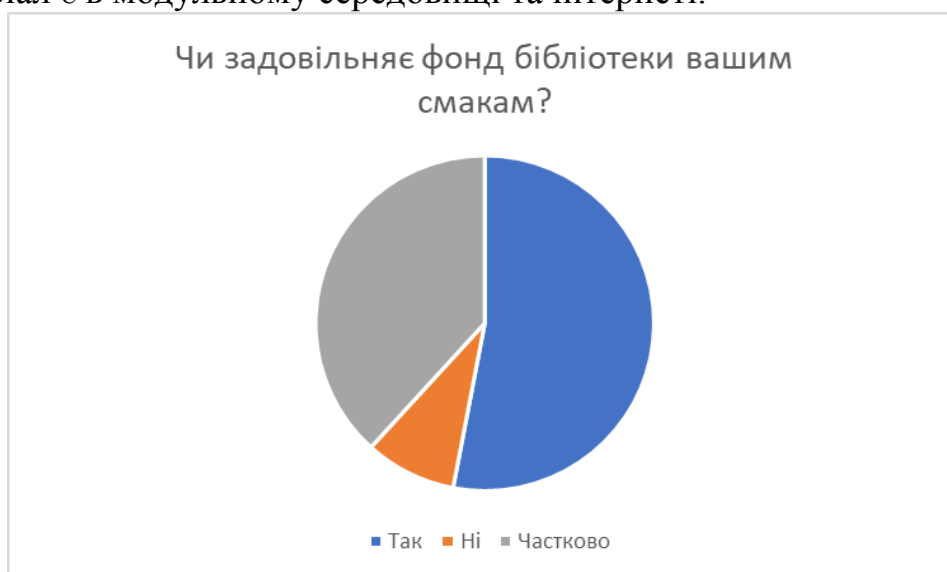
Потрібно вказати, що майже 5,3% важливим вважає проведення в бібліотеці просвітницьких, інформаційних та виховних заходів. Близько 24% респондентів серед інших методів популяризації книги та читання вказують на зустрічі з авторами популярних книг, 19,1% користувачів прагнуть більше літературних вечорів, 11% – презентації резонансних творів.

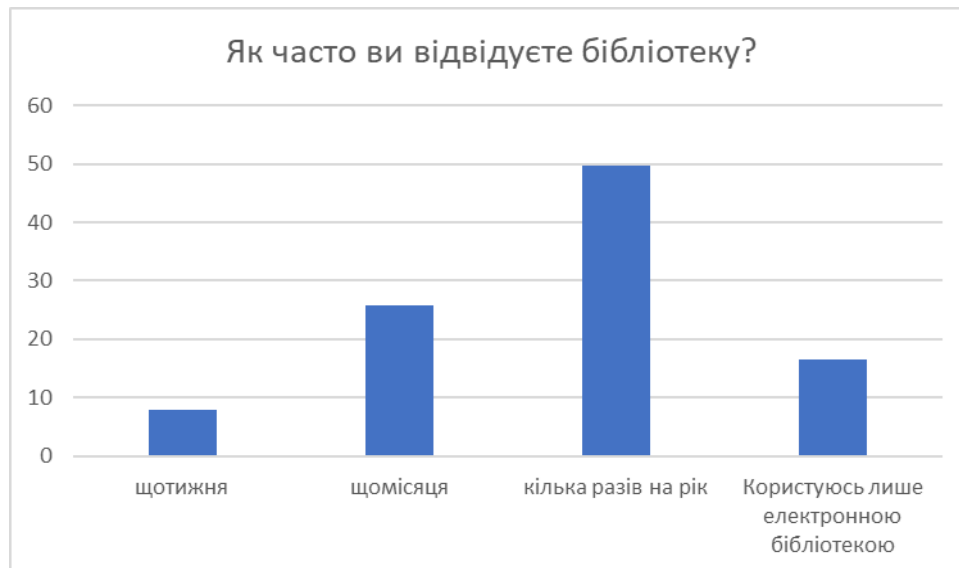
Стосовно ролі бібліотеки як навігатора у світі книг, відповіді розподілилися таким чином: більшість студентів про цікаві книги дізнається від друзів та знайомих (39%), у бібліотеці про це дізнаються лише 18,3% студентів, через соціальну мережу «Фейсбук» – 6%, через відгуки в інтернеті (36,6%).

Бібліотечний фонд задовольняє повністю лише 53% користувачів, 38,3% – тільки частково, і лише 8,7% – не задовольняє взагалі. Попри цей факт лише 9,6% респондентів вважає, що весь необхідний для навчання матеріал є в модульному середовищі та інтернеті.

Важливим є той аспект, що майже 76,3% студентів дійшли висновку, що рівень культури напряму залежить від книг та читання; 73,7% респондентів висловили бажання більше ходити до бібліотеки, проте за браком часу не можуть іноді цього робити.

На запитання «Чи бачите ви зміни в роботі бібліотеки?» 64,6% відповіли позитивно, інші 35,4% не вбачають ніяких змін.

ВИСНОВКИ

Дослідження показало:

- бібліотека і книга мають значення в інтелектуальному і духовному збагаченні студентства і залишаються для молоді важливим джерелом інформації;
- серед мотивів звернення до книги переважає зацікавленість новинками, а також науково-дослідна робота та професійний інтерес;
- друковані видання залишаються найбільш затребуваними джерелами інформації для сучасних студентів;
- книжковий фонд бібліотеки, хоч і задовольняє в цілому опитаних, проте більшість користувачів прагнуть поповнення фонду художньої літератури сучасними творами українських і зарубіжних письменників;

- загалом кількість читачів, які проти останнього опитування з цієї проблематики («Мотиви та фактори, що впливають на читання.», 2009 р.) продовжують активно читати, залишається сталою, що в сучасних умовах поширення інтернет-технологій є позитивним чинником;
- трохи змінилися жанрові уподобання молоді – 25,7% вподобали пригодницький жанр (проти 31,2% у 2009 р.), 17,1 % – фантастику (проти 22,8 % у 2009 р.); гумор і сатиру - 3 % (проти 30 % у 2009 р.), романи про кохання -17,1 % (проти 72,8 % у 2009 р.).

Тематичні та жанрові уподобання

Жанр	2020 р.	2009 р.
пригодницький жанр	25,7%	31,2%
фантастика	17,1%	22,8
гумор і сатира	3%	30%
кохання	17,1%	72,8%

ПРОПОЗИЦІЇ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

За підсумками дослідження підготовлено пропозиції та рекомендації, які спрямовані на залучення студентської молоді до бібліотеки, розширення спектра їхніх інтересів:

- систематично поповнювати фонд художньої літератури сучасними творами українських і зарубіжних письменників;
- запровадити нові форми роботи для популяризації книги та відродження традицій читання (як от: літературні ігри, вікторини, буктрейлери, сторітелінги, заходи, зустрічі з письменниками тощо);
- використовувати рекламу: в ЗМІ, друковану, в соціальних мережах, брати участь у рекламних акціях (презентаціях, виставках тощо);
- у виборі книг особливу увагу звернути на твори української класичної літератури, рекомендовані для читання у ЗВО, та відомих сучасних українських авторів;
- створювати комфортні умови для перебування в бібліотеці, оновити дизайн приміщень, постійно підвищувати кваліфікацію співробітників.

Отже, наукова бібліотека ХНУ активно вивчає інтереси читачів, їхні запити, з'ясовує причини падіння інтересу до книги і читання і буде робити все можливе для покращення ситуації.